

Trích trong sách “Chân Dung Những Tiếng Hát của Hồ Trường An “

DUY QUANG: Tiếng ca man mác gió sơ thu - Hồ Trường An

Nhạc phẩm "Thà Như Giọt Mưa" của Phạm Duy (phổ thơ Nguyễn Tất Nhiên) đưa tên tuổi Duy Quang vào khối đông quần chúng lẫn vào giới sành điệu chọn lọc. Nhưng bản ấy cũng nhờ Duy Quang mà được quảng bá nhanh chóng.

Ở bước đầu vào làng băng nhạc, Duy Quang làm cho những ca khúc của Phạm Duy nổi bật như: "Bình Ca", "Cô Bắc Kỳ Nho Nhỏ", "Em Hiền Như Ma Soeur". Ngoài ra, anh hát bài "Còn Chút Gì Để Nhớ" (phổ thơ của Vũ Hữu Định) thì chắc chẳng ai có thể qua mặt anh.

Giọng hát của Duy Quang là giọng hát đẹp, chứ không phải là giọng hát điêu luyện. Những bài hát mà ông bố Phạm Duy soạn cho anh hát đều là những bài sang trọng nhưng dễ hát, rất vừa với âm vực của giọng hát anh. Về sau, khi ra hải ngoại, Duy Quang hát nhiều bài tạp nhạp không có chút giá trị nghệ thuật nào.

Dù gì là dù, giọng hát Duy Quang lọt ra khỏi quỹ đạo của những giọng đi sâu vào đám đông chuyên hát những bản bolero ca tụng lính tráng. Đó là giọng một hoàng tử đa tình hát gửi cho một mỹ nữ, một giai nhân thuộc dòng quý tộc lâu đời ở chốn gác tía lầu son. Một giọng hát buồn man mác như trời đất vào tiết sơ thu bên phương trời Âu. Lúc đó ngọn kim phong từ phương Tây thổi tới để làm rụng vài ba lá ngô đồng, để làm vàng vọt ngọn cỏ bồ và nhánh lệ liễu. Tiết sơ thu chỉ lành lạnh vào buổi chiều, cái lạnh cũng chỉ gây gây da thịt mà thôi. Nhưng cái buồn vào thu tuy man mác mà vô cùng thấm thía đối với những kẻ xa quê hương, nhớ giấc mộng ngày xanh còn thấp thoáng trên từng trang hồi ký hay trên từng trang nhật ký.

Ngọn kim phong se lạnh reo lao xao trong vòm lá ngô đồng mờ tối, trên ngọn bạch dương cất nép cổ tháp trên nền trời mờ ảo ánh trắng. Chính lúc đó, bạn mở máy cho chạy có đầu tiếng hát Duy Quang. Bạn sẽ thấy giọng anh buồn nhẹ nhàng, buồn êm ái như một câu ru nào đó trong đáy thẳm của thời gian. Bạn sẽ thấy tiếng hát ấy làm sống lại lời âu yếm của người đẹp năm xưa đã từng thỏ thẻ bên gối bạn, lời âu yếm ấy sao mà buồn dịu dàng và bát ngát như một mối cảm hoài về bóng hạnh phúc đã mất.

JULIE QUANG : Tiếng hát lòng bóng đèn Taj Mahal - Hồ Trường An

Tôi được xem Julie Quang hát lần đầu tiên ở quán Thăng Bờm vào năm 1970. Hôm đó toàn ban The Dreamers gồm có Duy Quang, Duy Minh, Duy Hùng, Duy Cường cùng hai chị em Julie và Ali.

Thuở đó, Julie có cái nghệ danh là Julie Quang vì cô là vợ của Duy Quang. Ali là em gái của cô. Hôm đó, nhạc sĩ Phạm Duy giới thiệu toàn ban Dreamers và hai chị em Julie. Anh ân cần bảo khán thính giả:

- Đây là các con tôi. Tôi sinh ra chúng, còn nuôi dưỡng nghệ thuật chúng là nhờ quý vị.

Hôm đó Julie hát bài “Mùa Thu Chết” của Phạm Duy (lời phỏng theo ý thơ của Apollinaire).

Tiếng hát cô khàn và ấm, phơn phớt một chút nũng nịu đã chinh phục ngay khán thính giả trong quán Thăng Bờm tối hôm đó.

Cô là người lai Ấn, màu da sậm, thân mình thon dẻo, xương cốt thanh tú. Cô trang điểm gượng nhẹ, môi tô son màu nâu hồng. Chiếc xiêm màu lông chuột, theo giai điệu ton-sur-ton với chiếc áo sơ-mi ngắn tay và hờ cổ màu đen. Cô có cái dáng đứng thật yếu điệu trước máy vi âm, giống như dáng đứng của nữ tài tử Ava Gardner ở Hoa-lệ-ước hay như dáng đứng của nữ ca sĩ Tuyết Hương (trong ban Tam Ca Ba Trái Táo) trong ca trường nhạc giới xứ mình.

Tôi không ngờ ít lâu, Julie nổi danh như cồn. Dĩa hát có bài “Mùa Thu Chết” của cô bán chạy thật nhanh. Đi đâu, tôi cũng nghe thiên hạ nghe ngao mấy câu đầu của điệp khúc bài “Mùa Thu Chết” được sửa thành lời trào phúng.

Không hiểu bắt gặp được cảm hứng gì đặc sắc. Nhạc sĩ Châu Kỳ liền đó sáng tác bài “Mùa Thu Không Chết” để Julie hát thâu vào đĩa nhựa với ba giọng phụ họa của Mộc Lan, Kim Tước, Châu Hà. Dĩa này cũng bán chạy không kém. Nhưng bài “Mùa Thu Không Chết” ại không được phổ biến dù nó dễ hát đi nữa. Nhà văn Lê Xuyên trong một cuộc phỏng vấn cho biết:

- Vì bận quá nên tôi không theo dõi sinh hoạt ca nhạc nhưng tôi thích giọng hát của cô ca sĩ tên gì tôi quên mất rồi, nhưng tôi chỉ nhớ cô ta là dâu của nhạc sĩ Phạm Duy, cô ta hát bài “Mùa Thu Chết” rất hay.

Nhờ giọng hát Julie mà bài “Mùa Thu Chết” nổi tiếng. Về sau có rất nhiều ca sĩ hát bài này như Thái Thanh, Khánh Ly, Lệ Thu, Hoàng Cầm (nhỏ), nhưng chỉ có Cathy Huệ là hát nổi bật hơn. Tiếng Cathy Huệ cũng khàn như tiếng Julie, nhưng đặc sắc hơn, khi lên cao trầm thống hơn, banh gan xé ruột hơn khi cô ta cất tiếng

gào. Vào năm 1970, tôi có đến cư xá Chu Mạnh Trinh để mở cuộc phỏng vấn Julie và Duy Quang cho số giai phẩm *Bông Hồng* do Phòng Văn Nghệ của Cục Tâm Lý Chiến bỏ vốn ra in. Tôi gặp Julie vừa ngủ thức dậy, tóc chải sơ sài, áo bà ba vải phin trắng, quần sa teng tuyết nhung đen. Cô có vẻ nhợt nhạt. Cô nói năng lễ phép, nhưng có vẻ đăm chiêu xa vắng. Rồi có một đạo ban *The Dreamers* vắng bóng Julie, chỗ trống đã có Thái Hiền thay thế. Có tin đồn rằng cặp Duy Quang và Julie đã rã đám rồi. Julie qua bên Pháp để băng bó vết thương lòng. Nhưng Thái Hiền thuở vừa mới lớn, tiếng hát nhọn hoắt và the thé, chưa đủ về gợi cảm rất đàn bà. Phải đợi lúc cô trở thành thiếu nữ trên đất nước Hoa Kỳ, giọng cô mới thập phần mê hoặc. Tôi gặp lại Julie vào năm 1978 tại thành phố Gennevilliers. Lúc đó cô đã bảo lãnh Duy Quang qua Pháp và cả hai chuẩn bị qua Mỹ để sum hiệp với vợ chồng nhạc sĩ Phạm Duy. Giữa cô và tôi có nhiều chuyện nói về thành phố Mulhouse, thuộc vùng Alsace, gần biên thùy Pháp và Thụy Sĩ. Tại thành phố đó, mẹ và các em cô hiện đang cư ngụ và cũng là nơi tôi ở suốt bốn tháng từ khi vừa đặt chân đến nước Pháp. Vào năm 1978, Julie có làn hơi thật phong phú. Khi cô hát bài “Sài Gòn Niềm Nhớ Không Tên” của Nguyễn Đình Toàn, cô ngân nga khá dài và khá mượt. Trong một chương trình văn nghệ bỏ túi vào mỗi tối thứ bảy tại Quán Trúc của nhóm *Quê Mẹ*, tôi có đề nghị Julie:

- Hồi chưa ra hải ngoại, Duy Quang có phổ nhạc bài thơ “Vu Quy” của Trần Thị Tuệ Mai, Julie hát bài này thành công lắm. Vậy tối nay, Julie hãy hát lại bài đó, cho mọi người thưởng thức.

Julie bảo:

- Em quên lời hát rồi. Ở đây bưng bưng khí thế đấu tranh, hát bài đó chắc không hợp. Và cô cười buồn:

- Vả lại, em có chồng có con rồi, còn gì nữa mà vu quy?

Julie có màu da sậm, nhưng nét mặt cô có nhiều đường nét thanh tú: sống mũi thẳng, khuôn mặt trái soan, lưỡng quyền rõ nét nhưng không cao, cặp môi đầy đặn và gợi cảm, vóc mình khi cô bắt đầu nổi tiếng hãy còn thon thả, dẻo dai và rất thanh cảnh. Tùy theo quan niệm mỗi người về cái đẹp, nếu ai chuộng màu da sẫm tối và thích ăn bánh ịch lá gai đen như mun thì cho rằng Julie đẹp nồng mặn. Đáng tiếc là cô không có sắc hồng chói lọi trên khuôn mặt, lại nữa tóc cô không mềm nhuyễn và óng ả vóc tơ và mịn màng vóc lụa nên cô mất đi ít nhiều cái tươi tắn rạng rỡ ở sắc diện. Pauline Ngọc vốn lai da đen, khi trang điểm và ăn diện theo người có nước da trắng trở nên chướng mắt. Riêng Julie khi còn ở nước Pháp mỗi khi lên sân khấu giồi phần hồng đào, tô son tía ứng hồng, đánh phông mắt màu xanh lông chim công lại nổi bật lên dưới ánh đèn sân khấu. Trên sân khấu, cô mặc áo dài xanh thẫm in bông linh lan trắng đã đẹp, còn ở ngoài đời cô diện Âu phục cũng gợi cảm. Vóc mình cô rắn chắc dẻo dai làm người đối diện có cảm tưởng cô mặc áo kiểu gì cũng đẹp, chỉ trừ về phương diện màu sắc.

Giọng hát của Julie tự bản chất là giọng trong trẻo. Nhưng cô tập hát bằng giọng ngực nên giọng mới khàn khàn. Đó giống như trường hợp của Mỹ Hoà. Cũng như Mỹ Hoà, khi hát bằng giọng ngực Julie không có một trở ngại nào, không làm người nghe có cảm tưởng ran ran ở ngực. Đã vậy, cô ngân nga khá trôi chảy. Cái nũng nịu trong lúc cô hát bằng giọng ngực không quá lộ liễu vì âm sắc khàn khàn của giọng quyến rũ thính giả mạnh hơn. Về sau này, cô hát bằng giọng trong, cái nũng nịu đó hiện rõ mồn một. Cho nên giống Kiều Nga, cô làm cho thính giả không mấy hứng khởi ở chỗ ông ẹo điệu đà hơi quá trớn.

Các bạn nghĩ gì về chân dung giọng hát của Julie? Tiếng hát của Julie là tiếng hát nhớ nhưng tiếc nuối một bóng hình đã xa, một dĩ vãng đã khuất, một mối tình tưởng đã vùi chôn trong hố thẳm của thời gian nhưng thật ra còn sống mãi trong cõi lòng người cô phụ. Ra hải ngoại, Julie hoạt động khá nhiều. Theo lời của Trường Kỳ trong quyển 1 của bộ “*Tuyển Tập Nghệ Sĩ*” thì: Ngoài những băng nhạc đã phát hành từ những năm 1970, Julie còn xuất hiện trên Video Thanh Lan và CD, nổi bật nhất trên thị trường là CD “*Ngàn Năm Vãn Đợi*”. Julie còn là nhạc sĩ sáng tác, những nhạc phẩm “*Anh Tuyệt Vời*”, “*Ngàn Năm Vãn Đợi*” (viết chung với Khúc Lan...) đã được giới yêu nhạc hâm mộ... Trong cuốn băng hình của Trung tâm Asia với chủ đề “*Tác Giả & Tác Phẩm*” (Đêm Sài Gòn 6), Julie hát bài “*Nửa Hồn Thương Đau*” của Phạm Đình Chương (phỏng theo ý bài thơ của Thanh Tâm Tuyền). Cô mặc chiếc rope xẻ đuôi, hở ngực bằng nhung đen, chỗ hở ngực được che nửa kín nửa hở bằng những sợi nhung to đan theo mặt lưới. Cô chải tóc bồng và xõa tóc tới vai, đeo găng tay

bằng nhung đen, đeo các món nữ trang lóng lánh như những giọt sương đọng trên lá cây ngọn cỏ phản chiếu nắng mai. Cô trang điểm rất thạo, phấn màu tái, son môi nâu ửng tía; đó là màu trang điểm dành cho người có màu da sạm. Trong cuốn băng hình Asia Video 11 với chủ đề “Thơ Và Nhạc”, Julie xuất hiện ở tiết mục đơn ca bài “Người Đi Qua Đồi Tôi” cũng của Phạm Đình Chương (phổ thơ của Trần Dạ Từ). Cô mặc chiếc robe bằng the màu bòn non ửng tím như màu vỏ củ ấu, áo có những nếp dúng, nếp xếp mềm mại trông rất sang. Trong hai màn đơn ca ở hai cuốn băng hình này, Julie hát bằng giọng ngực. Dù tiếng hát trầm ấm và gợi cảm, nhưng cô không ngân nga được dễ dàng như xưa. Tuy nhiên trong các băng nhạc, cô hát bằng giọng trong, cô ngân nga khá nhuyễn, khá dịu dàng và óng ả.

THÁI HIỀN : Tiếng hát bay lên dải ngân hà - Hồ Trường An

Vào những năm 1971, 1972, nhạc sĩ Phạm Duy có soạn một lô Bé Ca và một lô Nữ Ca cho cô trường nữ Thái Hiền của mình hát. Ở loạt Bé Ca, Thái Hiền một khi hát bài "Ông Trăng Xuống Chơi" là nổi tiếng ngay. Thuở đó, Thái Hiền chỉ là cô gái mới đến ngưỡng của tuổi hoa niên, tiếng mỏng và bén ngọt như lưỡi dao cạo thuộc loại Gillette nên hơi chói tai một chút, nhưng cô ngân nga rưa ràng, cách diễn tả rộn ràng liếng thoảng như dòng nước reo vui khi trườn lên lớp đá lớn nguồn của lòng khe sâu. Sau đó, giọng cô bớt mỏng, bớt sắc khi cô hát loại Nữ Ca như các bài "Tuổi Hồng", "Tuổi Mộng Mơ", "Tuổi Thần Tiên". Ngôi sao ca nhạc bắt đầu xuất hiện trên vòm trời ca nhạc miền Nam Việt Nam, trong khi đó làn sóng đỏ lăm le tràn ngập miền Nam.

Vào đầu năm 1974, Julie tách rời ban Dreamers để sang Pháp du lịch thì Thái Hiền thay thế Julie. Tôi tự hỏi khán thính giả đã từng thích giọng khàn đặc của Julie liệu có thể thích được giọng hát lạnh lốt và bén ngọt của Thái Hiền không?

Khán thính giả ở hải ngoại trong thời gian Thái Thanh chưa rời khỏi Việt Nam tưởng rằng không có Thái Thanh, nhạc Phạm Duy sẽ không có ai diễn tả đạt tình đạt ý của anh. Giọng Mai Hương tuy giống giọng Thái Thanh 75%, nhưng mỏng mảnh lu mờ quá. Còn Thái Hằng thì mất giọng từ lâu, ngay khi còn ở trong nước. Khánh Ngọc thì giải nghệ vào giữa thập niên 60. Những nữ ca sĩ hát giống Thái Thanh chẳng còn ai nữa để thay thế chị hát nhạc phẩm của Phạm Duy. Họ làm to. Thái Hiền vừa khi trưởng thành có thể hát nhạc Phạm Duy đạt tình đạt ý tuy không bằng Thái Thanh, nhưng vẫn đạt một tám một mười so với Thái Thanh. Tuy nhiên cô không hát theo lối nhấn từng chữ theo lối châu văn như Thái Thanh, cô hát theo phong thái khác, lối diễn tả khác.

Giọng hát Thái Hiền ở khoảng giữa giọng bán kim và giọng kim, có lẽ gần giọng kim hơn. Khi hát ở chỗ khá cao, giọng cô oanh liệt và vạm vỡ làm người nghe sượng lổ tai biết bao. Khi lên chỗ cao, lọt ra ngoài âm vực giọng hát, cô không chuyển qua giọng mái bao giờ dù giọng có hơi gắt đi nữa; luôn luôn cô giữ cho giọng căng phồng sinh lực và nguyên vẹn âm lượng. Thái Hiền hát ở chỗ hơi trầm là giọng bị sa lầy, trở nên hơi mỏng và hơi nghệt. Cho nên cô thua Thái Thanh ở chỗ xuống trầm vì giọng Thái Thanh là giọng bán kim trùn qua bán trầm. Nhưng khi lên cao, cô bỏ xa Thái Thanh ở chỗ làm cho người sành điệu thỏa mãn vì cô dám hét lớn chớ không nhốt sâu giọng vào sâu cuống họng như Thái Thanh. Chuỗi ngân của cô không gọn nhỏ như chuỗi ngân của Thái Thanh, nhưng nó vẫn khít khao, đều đặn và kéo dài một cách khéo léo tuyệt vời. Thái Hiền không hề làm điệu khi hát. Nhưng cô không để giọng hát của mình trơn nhẵn và vô hồn. Cô cũng biết đưa một chút tình cảm vào giọng hát của mình. Tự bản chất, tiếng hát đó đã sáng đẹp như hòn ngọc

khê, cho nên cô cần gì làm điều để cho giọng hát mình bị ô uế bởi những tình cảm suốt mướt bệnh hoạn. Khi nghe cô hát, khán thính giả có cảm tưởng tiếng hát của cô như chuyển cánh hoàng hạc đưa họ lên trên dải Ngân Hà nạm đầy sao lóng lánh. Tiếng hát đó gây những âm vang sắc sảo mà không chua, không eo éo, trái lại nó réo rắt, vang vang những âm vọng dội sâu vào cõi thường ngoạn và nội giới của những kẻ sành điệu ấy.

Khi nghe Thái Hiền diễn tả nhạc phẩm "Hẹn Hò" của Phạm Duy, chúng ta có thể liên tưởng đến cuộc tình đẫm lệ giữa Chức Nữ và Ngưu Lang. Ý tình của bài hát này cùng với giọng hát nỏ nuốt của Thái Hiền làm cho người nghe nhớ tới thiên lệ sử lồng trong câu chuyện thần thoại kia. Tiếng hát của cô càng lên cao như càng nổi bật tình châu ý ngọc của những trái tim nhạy cảm yêu đương cũng như màn đêm càng đen mun càng trở rạng muôn vàn vì sao lấp lánh kết từng cụm, từng đám, từng nạm lên dải lụa trời mỏng như the giắt cong theo vòm trời hình lòng chảo. Và hơn bao giờ hết, chính trong lúc đó tiếng hát Thái Hiền dội những âm vang tê điếng, làm banh gan xé ruột người nghe như con dao lá liễu bén ngọt. Càng lên cao lồng lộng, tiếng hát cô càng khơi những vết thương trong tim há thêm miệng rộng, như không có cơ hội nào lành lặn được. Không bao giờ Thái Hiền vận vẹo giọng hát hoặc rên rỉ suốt mướt giọng hát; thế mà tiếng hát cô khi lên cao vút làm hiển lộ cái bản chất thâm thiết ray rứt của nó một cách kỳ lạ. Giọng Thái Hiền lúc nào cũng véo von lạnh lốt như bay lên trời và tỏa sáng trong bầu không gian lồng lộng. Ở bài "Đêm Xuân", cô biết bào mỏng giọng hát ở một vài chỗ nên tiếng hát càng âu yếm, càng trữ tình hơn. Giờ đây, cô là một bạc mệnh phụ trong ca trường nhạc giới cùng hàng ngũ Hải Lý, Khánh Hà, Thanh Lan....